

keizer

Ons brein brengt ons geestelijk leven voort, dat is zeker

Kant verlegde de omwenteling die hij teweeg wilde brengen in de filosofie met de revolutie in de astronomie die Copernicus in gang zette door te stellen dat de zon niet om de aarde draait, maar de aarde om de zon. Je zou de geschiedenis van ons zelfbeeld kunnen voorstellen als een trap die vanuit het dierenrijk langs een berg omhoog voert en die ons in de Renaissance op de hoogste plek brengt waar het ons Zelfbeeld betreft.

Waarna we meteen weer aan de afdaling begonnen aan de andere kant met Copernicus' onweerlegbare ondermijning van de Aarde als in enige zin centraal Astronomisch blijken we nu niet eens een buitenwijk te zijn, er is helemaal geen centrum, maar dat kwam later pas en ik stel voor dat we ons even niks van astronomie aantrekken want astronomie trekt zich ook niks van ons aan.

Kant verlegde de aandacht van gedane waarnemingen naar het begrippenapparaat waarmee wordt waargenomen. Dat is een hele rare sprong naar achteren waar filosofie nooit meer van hersteld is. Hij had het niet meer over de vraag 'wat zien ik', maar zijn onderzoek betrof de bril waar ik doorheen kijk.

Kant weet niet hoe de wereld er 'echt' uitziet, we hebben een metafysische 'plank voor de kop'

Stel u de wereld van ongeordende feiten voor als een bonk pasta en ons zintuiglijke/intellectuele bewerk van die bonk als een rooster waar de pasta doorheen geperst wordt. Uit de vorm van de spaghetti die er uit komt kun je van alles afleiden over de aard van het rooster. Maar wat je niet kunt bedenken is hoe die spaghetti er uit zag voordat hij door de gaatjes geperst werd. Hoe de wereld er 'echt' uitziet zullen we nooit weten omdat we altijd met onze zintuigen als een metafysische 'plank voor de kop' rondlopen.

Deze nadruk op het instrumentarium, dit eindeloze rommelen in de gereedschapskist zonder ooit lekker aan het timmeren te gaan, is niet wat mensen graag onder filosofie verstaan.

Wittgenstein hield evenwel vast aan deze Kantiaanse nadruk, maar hij deed dat op een veel concreter niveau dan Kant, die voornamelijk begrippen uitte rafelde. Wittgenstein kwam op het geniale idee om het vervoermiddel van begrippen onder de loep te nemen: de taal. De volgende stap die werd gezet in deze zoektocht naar het definitieve atoom waaruit ons geestelijk leven zou zijn opgebouwd stuitte op de anatomische structuur die we nu heel geleidelijk enigszins begin-

nen te doorgronden: de hersenen.

We zijn het er nu wel over eens dat ons geestelijk leven wordt voortgebracht door ons brein. Maar met deze formulering is eerder een probleem geschetst dan een situatie.

In deze krant doet Martin van der Laan met enige regelmaat verslag van de eindeloos fascinerende observaties waaruit blijkt dat het idee dat wij de zaken in ons brein regelen een illusie is. Het lijkt er eerder op dat ons brein een aantal zaken in ons regelt, waarmee we in één keer een heel eind de trap af buitelen op mijn imaginaire afdaling uit Renaissance-hoogte.

Terug naar de primaten? Nee, nou wordt dat trap-idee onzin, al dat stijgen en dalen, maar vooral dat dalen, het zijn maar termen voor ongemak of verrukking over wat wij hier zoal neerzetten.

Maar filosofisch gesproken is de neuro-nadruk onontkoombaar, al overziet niemand echt wat het betekent voor ons zelfbeeld. Hersenschade kennen we al duizenden jaren als geestaantastend.

De beroerte is het bekendste voorbeeld en hoewel dat niet valt te rechtvaardigen, wordt het verschijnsel niet beschouwd als een ondergraving van ons geestelijke fundament. Maar wat het betekent om hersenen en niet personen te gaan indelen als misdadig – mannelijk – autistisch – schizofreen – bipolar of, niet lachen, normaal, is niet zo gemakkelijk in kaart te brengen.

Onderschat overigens niet de mate waarin we neurologisch tussenbeide trachten te komen in onze hersenen. Bij de ziekte van Parkinson bijvoorbeeld worden wel elektroden ingebracht op de plaats waar de neuronen hun werk niet goed doen door een gebrek aan neurotransmitter. De elektroden schudden de neuronen wakker en er gaan weer impulsjes door de draden lopen zodat de ernstigste gevolgen van deze neuronale inactiviteit worden vermindert.

Helaas ontstaat hierbij niet zelden ook neuronale drukte in gebieden waar je dat niet zou willen. Dat wil zeggen dat sommige mensen er manisch van worden en op het vuren van deze elektroden eens even flink aan de gang gaan om hun leven opnieuw vaart te geven, waarbij ze vrouwen, kinderen en onroerende goederen met een sierlijke boog de gracht in keilen om jubelend aan de horizon te verdwijnen. Is allemaal gebeurd.

En ander gevolg van de neuro-nadruk is grote verlegenheid in de psychiatrie. Waar men zich vroeger de vraag stelde: 'maar wat had die jongen eigenlijk voor een moeder?' hoor je nu alleen maar neuroreceptorbindingsprofielen door de lucht vliegen en is een psychiater als Bram Bakker, die zich persoonlijk hecht aan een patiënt, een engerd geworden waar men zich resoluut van afwendt.

We zijn hier nog lang niet uit. Of liever, we komen hier niet uit, want we zullen er in moeten leven.

Bert Keizer

De toenemende kritiek op de autoritaire houding van rk aartsbisschop Eijk biedt groeikansen voor de oud-katholieke kerk. Meerdere rk ambtsdragers overwegen al over te stappen. De oud-katholieke kerk wil zich sterker profileren als alternatief voor de Roomse kerk, maar zonder deze voor het hoofd te stoten.

Pauline Weseman

Het kan toeval zijn, maar sinds de benoeming van de rooms-katholieke aartsbisschop Eijk een klein half jaar geleden, kloppen al vijf ambtsdragers uit de rooms-katholieke kerk aan bij de oud-katholieke kerk. Zij kwamen hun mogelijkheden verkennen binnen de oud-katholieke kerk.

Voorheen kwam er in een heel jaar weleens eentje langs, zegt algemeen secretaris van de oud-katholieken Emile Verhey. „Dit is een duidelijke toename.“ Volgens Verhey lopen deze ambtsdragers – diakenen, priesters – aan tegen de structuur van de rk kerk. „Wat hen aanspreekt, is dat we toch katholiek zijn, maar met een open klimaat.“

De oud-katholieke kerk met 5500 actieve leden en twee bisdommen in Utrecht en Haarlem is nog steeds relatief onbekend bij het Nederlandse volk. De kerk ging in 1723 zelfstandig verder na een schisma met de rk kerk. De oud-katholieken ageerden tegen het hun inziens centralistische gezag van de rk kerk. Ze kozen hun eigen bisschoppen en doen dit nog steeds. Vandaag kiezen zij de opvolger van de onlangs overleden Bert Wirix-Speetjens, 'bisschop Bert'.

Oud-katholieken hebben als ideaal de ongedeelde christelijke kerk van de eerste tien eeuwen na Christus. Naast dat de oud-katholieken de paus als superbisschop afwijzen, mogen priesters huwen en worden sinds 1998 vrouwen in het ambt toegelaten. Homoseksuele stellen kunnen een zegen krijgen in de kerk. Het sacrament van het huwelijk krijgen zij echter niet.

Rudolf Scheltinga maakte in 1998 al de overstap als pastoraal werker van de rk kerk naar de oud-katholieke kerk. Uit teleurstelling. Inmiddels is hij priester en werkt hij als assistent pastor van de Utrechtse parochie en als geestelijk verzorger. Scheltinga stapte over omdat hij zich 'te gevangen' voelde in de rk kerk. „Door het priestertekort moest ik als pastoraal werker vaker op ziekenbezoek in het ziekenhuis, maar tegelijk mocht ik het sacrament van ziekenzalving niet toedienen. Ik had ook moeite met de top-down benadering van de rk kerk, dat besluiten van bovenaf worden genomen. Daarbij wilde ik priester worden, maar ik was gehuwd. Dat kan niet in de rk kerk.“

Scheltinga heeft inmiddels zijn thuis gevonden in de oud-katholieke kerk. De afgelopen jaren informeerde hij hem geregeld eveneens gevestigde ex-collega's uit de rk kerk naar hoe hij die overstap had gemaakt. „Zo'n stap kunnen velen uiteindelijk niet maken. Als je uit de rk kerk stapt, ben je bij baan kwijt en je inkomen. Vaak zie je dat deze mensen eerst in een zorginstelling gaan werken. Zo wordt het lijntje met de bisschop al dunner en dan

advertenties

Sytze Ypma

Geloven als antidepressivum

Naast medicatie en therapie is geloven een vergeten, maar uitstekend middel tegen depressiviteit. Een prikkelend essay.

212 blz. € 18,90

www.boekencentrum.nl

Stella el Bonayadi-van de Wetering en Henk Vroom

In het spoor van Jezus en Mohammed

Op zoek naar God en hoe te leven...

216 blz. € 19,50

www.uitgeverijmeinema.nl

In 2000 werd Joris Vercammen gewijd tot oud-katholiek aartsbisschop van

wagen ze de stap naar de oud-katholieke kerk.”

De komst van Wim Eijk als rk aartsbisschop heeft het aantal gefrustreerde ambtsdragers mogelijk versneld doen toenemen, zegt Verhey voorzichtig. De huidige crisis in de rk kerk waarbij Eijk wordt verweten al te autoritair besluiten en ontslagen door te voeren, doet daar wellicht een schepje bovenop.

Pastor Scheltinga zag de bui al hangen bij de benoeming van Eijk als aartsbisschop, in december 2007. Hij deed meteen het bisschoppelijk bureau van de oud-katholieke kerk om te vragen of dit niet het moment was om meer informatiemateriaal te drukken en te verspreiden. Scheltinga: „Ik wist wat Eijk in bisdom Groningen heeft aangericht en verwachtte dat in het aartsbisdom Utrecht ook. Belangrijke beslissingen en ontslagen meedelen per e-mail, zoals Eijk nu zou doen, is in de oud-katholieke kerk ondenkbaar. Wij hebben een collegiaal bestuur. Onze bisschoppen hebben een verantwoordelijkheid maar beslissen

nooit in hun eentje. Anders worden ze teruggefloten.“

Los van de perikelen rond Eijk was de oud-katholieke kerk al bezig om zich meer te profileren. Er wordt gewerkt aan websites voor alle 26 parochies, er komt een voorlichtings-dvd waarop onder meer de zegening van een homostiel en een diakenwijding is te zien. Vorig jaar verspreidden acht kerkgemeenschappen het handzame boekje 'Intercity Bestemming Pasen' als voorbereiding op Pasen. Het boekje komt oorspronkelijk uit de oud-katholieke kerk. Scheltinga: „We moeten nog meer uit onze schuilkerkmentaliteit komen en ons meer profileren.“

„Plant uw boom in de oud-katholieke kerk en laat Eijk voor wat hij is. Deze slogan is puur denkbeeldig en zal er natuurlijk nooit komen, verzekerde pastor Scheltinga, maar stiekem zou hij wel goed aansluiten op de bezorgdheid van veel oud-katholieken over de rk kerk. „Het is altijd te betreuren als mensen teleurgesteld en ontworteld raken in de kerk die ze ooit kozen als hun spirituele

20 april 19.00 uur start nieuwe serie EVENSONGS

in LEIDEN
Hooglandse kerk
m.m.v. het
Roder Jongenskoor

Komst Eijk 'helpt' oud-katholieken

Utrecht. In tegenstelling tot de rk kerk worden bisschoppen in de oud-katholieke kerk gekozen.

FOTO ANP

Oud-katholieken kiezen bisschop democratisch

Vandaag kiezen de kleine drieduizend oud-katholieken in bisdom Haarlem hun nieuwe bisschop. De verschillen met de rk kerk zijn groot. Daar maakt de paus per brief zijn keuze voor een bisschop bekend. Bij de oud-katholieken mag elk lid zich hierover uitspreken, omdat de Heilige Geest zich aan elk lid geopenbaard zou hebben. Elke priester van tenminste dertig jaar die minstens vijf jaar als geestelijke werkt in de oud-katholieke kerk is verkiesbaar, ongeacht of iemand wil of niet. Pas na de verkiezing,

mag de gekozen de post eventueel weigeren. Voor deze post zijn 24 gegadigden, onder wie twee vrouwen. De zestien geestelijken van het bisdom Haarlem en acht lekenvertegenwoordigers van de parochies kiezen de bisschop uiteindelijk tijdens de mis zaterdag in Haarlem door een stembiljet in de miskelk te deponeren. Het verkiezingsproces verloopt snel. Binnen zes weken na vertrek van de vorige bisschop moet een opvolger zijn gekozen en binnen drie maanden worden gewijd.

plaats is de autoritaire structuur een reden. Dat komt door de grote discrepantie tussen de bisschopslaag en de gelovigen in de parochies.”

Pastoor Schoon vult aan: „In de rk kerk zijn genoeg mogelijkheden om je geloof op een eigen manier vorm te geven. Ook voelen mensen zich beschermd door de grootte van de rk kerk, dat die ook zonder hen wel zal blijven bestaan.“

Onze kerk trekt wél rooms-katholieken die zich onderdrukt voelen in de rk kerk, zoals homoseksuelen en ambtsdragers. Protestantse mensen inderdaad graag af en toe een mis meemaken, maar ze willen zich uiteindelijk vaak niet binden aan onze kerk. We moeten groeien, we bevinden ons in een moeilijke positie. Belangrijk is daarom dat de nieuwe bisschop van Haarlem duidelijke ideeën heeft over groei.“

Polen heeft roepingen crisis en carrièrebeluste priesters

Polen heeft twee priester-crisises. Het eens zo roepingenrijke land heeft minder seminaristen en de priesters gedragen zich als zakenmannetjes.

Polen heeft op dit moment 28.000 priesters, één op elke 1200 parochianen (Nederland: één op 1400). Het land exporteert nu nog priesters naar landen waar het aantal roepingen dramatisch veel lager is, zoals in Nederland.

Over de nieuwe aanwas maakt de bisschoppenconferentie zich ook al grote zorgen. In het afgelopen jaar konden de 84 seminaristen in Polen een kwart minder priesterstudenten inschrijven.

Of de Poolse rol als leverancier van geestelijken aan het geseculariseerde buitenland met de teruggang van het aantal roepingen gevaar loopt, is niet duidelijk.

De rk kerk wil dat haar 'personeel' zich onderscheidt van gewone werknemers. Daartoe moeten seminaristen dienen studenten die de aandacht tot carrière maken niet kunnen onderdrukken de priesterwijding te onderhouden.

De brief van de bisschoppen is begin deze maand verstuurd omstreeks de derde sterfdag van de Poolse paus Johannes Paulus II. Die had al gewaarschuwd voor 'gevaaren die voortkomen uit een goddeloze beschaving en een ideologie'.

De bisschoppen vragen zich in hun schrijven af of ze die waarschuwing wel goed hebben opgepikt 'en wat we hebben gedaan om te voorkomen dat zijn diagnose de katholieke Polen zo vaak zou raken'.

Duitse bioloog en theoloog willen jeugdendienst in elke kerk

Van onze redactie religie & filosofie

AMSTERDAM – Jeugddiensten zijn de hoop voor de kerk. Dat stelt de Duitse theoloog Christoph Urban uit Trier. Hij pleit meer steun voor dergelijke doelgroepvieringen.

De Duitse jeugd ontbreekt het aan een goed spiritueel aanbod, zegt Urban, mede-auteur van een boek over jeugddiensten. Met de bioloog Timo Rieg uit Bochum vraagt Urban om een passend antwoord; naar hun smaak bieden de kerken in Duitsland te weinig kerkdiensten aan die geschikt zijn voor jeugd.

Ze vinden dat elke gemeente of parochie een jeugdendienst zou moeten hebben; alleen zo krijgt de kerk op

nieuw een band met hen.

Protestantse diensten toegesonden op kinderen zijn er wel. En ook jeugddiensten, maar die zijn meestal van evangelische snit.

In Nederland zijn de jeugddiensten als 'jeugdkerken' enige tijd populair geweest. Vele honderden jongeren kwamen op de evangelische diensten af, maar ze lieten na een tijdje even massaal afweten.

Rieg en Urban zijn ervan overtuigd dat de hoofdstroom van het protestantisme zulke diensten zelf moet gaan aanbieden. Ze spreken de dominees erop aan. In hun boek bieden ze ideeën aan voor de diensten die zij voor ogen hebben, voor tieners vanaf veertien jaar.

personen & agenda

Protestantse Kerk in Nederland Aangenomen: naar 's-Hertogenbosch J. E. Scheenstra te Brielle.
• Edele delen, lezing Mels van Driel, 21/4 16.30-17.30u. Academiegebouw Broerstraat 5, Groningen.
• Socrates, lezing Frans Jacobs, Tilburg, 21/4 20u Willem II College, Tawarweg 80, Tilburg, 013 5438972.
• Wandelen over het water, le-

zing Carel ter Linden, 22/4 19.30u, Adventskerk Zwolle-Zuid.
• Overtuigingen van (on)geloof, met Henk Leegete, Nico ter Linden, Koert van der Velde, 22/4 20.15u, Singelkerk, Singel 452 Amsterdam.
• Stad als plaats van waarheid, lezing Chris Bremmers, 23/4 19.30u, Campus Radboud Universiteit, Nijmegen CC5.

advertentie

STICHTING ALLE-DAG-KERK

Middagpauzedienst **iedere woensdag van 12.40 - 13 uur**, vooraf samenzang, Engels Herv. Kerk, Begijnhof, A'dam

	Voorganger:	Organist:
23/4	Ds. D.M. v.d. Linde - Rotterdam	Rob van Dijk
7/5	Ds. J.G. Meynen - Haarlem	Everhard Zwart
14/5	Mw. Dr. F. Stark - Lexmond	Wim Magré
21/5	Ds. P. Vermaat - Veenendaal	Rob van Dijk
28/5	Prof.Dr. A. v.d. Meiden - Nijverdal	Everhard Zwart
4/6	Ds. Hans Visser - Rotterdam	Wim Magré

LET OP: 30 april (Koninginnedag) geen dienst!!

De diensten worden op dinsdag op dezelfde tijd uitgezonden via Radio Bloemendaal, 269 M, 1116 kHz.
 Info: tel. 020 - 644 32 90 of 020 - 622 19 21 of www.allledagkerk.nl